

**Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка
Природничо-географічний факультет**

Кафедра загальної та регіональної географії

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Сучасні технології навчання географії

галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

спеціальність: 014 Середня освіта (Географія)

освітньо-професійна програма: Середня освіта (Географія)

УХВАЛЕНО

Рішенням кафедри загальної та
регіональної географії

Протокол № 1 від 30 серпня 2021 року

Загальна інформація про дисципліну

Назва дисципліни	Сучасні технології навчання географії
Викладач	Король Олена Миколаївна
Профайл викладача	https://pgf.sspu.edu.ua/kolektyv-kafedry-geografija
Контактний тел.	(0542) 685932
E-mail:	korolelena1976@gmail.com
Сторінка курсу в Moodle	https://dl.sspu.edu.ua/course/view.php?id=4836
Консультації	Консультації проводяться у вівторок о 12:30 год.; групові або одноосібні. Також можливі он-лайн консультації через інтернет ресурси. Для погодження часу он-лайн консультацій слід писати на електронну пошту викладача або дзвонити.

Анотація до дисципліни

Навчальний курс «Сучасні технології навчання географії» має тісні міжпредметні зв'язки з фаховими дисциплінами географічного циклу, а також з педагогікою, психологією, методикою навчання географії. Предметом вивчення навчальної дисципліни «Сучасні технології навчання географії» є особливості викладання географії в школі за сучасними технологіями навчання.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни: засвоєння теоретичних основ дидактики середньої школи, ознайомлення студентів з особливостями використання сучасних технологій навчання географії в школі.

Завдання курсу:

- забезпечити засвоєння теоретичних зasad методики використання сучасних технологій навчання географії;
- навчити самостійно вибирати технології навчання географії та впроваджувати їх в навчальний процес;
- сформувати вміння працювати з науково-методичною літературою, самостійно проводити наукові дослідження з методики навчання географії,
- здійснювати діагностування ефективності процесу формування географічних компетентностей, використовувати психологічні методи дослідження особливостей засвоєння учнями навчальної інформації під час використання сучасних технологій навчання;
- навчити аналізувати сучасні технології навчання, проектувати зміст навчання з використанням новітніх технологій навчання;

– забезпечити оволодіння навичками організації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроці географії під час застосування сучасних технологій навчання географії.

Формат дисципліни

Ознаки дисципліни	
Рік вступу	2021
Освітній ступінь	магістр
Курс навчання	1
Семестр	2
Формат курсу	очний/заочний
Обов'язкова /вибіркова	Обов'язкова
Кількість кредитів/годин	4/120
Кількість розділів	2
Форма контролю	екзамен
Лекції	14/4
Практичні заняття	14/4
Консультації	2/-
Самостійна робота	90/112

Результати навчання

Знання	<p>ПРЗ 2. Знати основні світоглядні теорії і принципи у навчанні та професійній діяльності. Пояснювати роль освіти в житті людини, мати уявлення про способи зберігання і передавання соціального досвіду і базисних цінностей культури.</p> <p>ПРЗ 5. Знати сучасні технології навчання географії і біології та здоров'я людини для виконання професійних обов'язків та методичні особливості формування об'єму навчальної інформації для вивчення у навчальних закладах різного типу.</p> <p>ПРЗ 6. Знати інформаційно-комунікаційні технології для виконання професійних обов'язків, створювати продукти навчального та навчально-методичного спрямування засобами інформаційно-комунікаційних технологій, використовувати хмарні технології для підтримки навчального процесу, організовувати віртуальні платформи для спілкування та роботи над проектами.</p>
Уміння	<p>ПРУ 3. Розробляти продукти навчального та навчально-методичного спрямування. Уміти вибирати методику підготовки і проведення уроків, лекцій, семінарських (практичних) занять, використовувати активні методи навчання та організації самостійної і науково-дослідної роботи учнів та сучасну систему оцінювання знань студентів.</p>
Комунікація, автономія і відповідальність	<p>ПРА 2. Уміти діяти у відповідності з принципами соціальної відповідальності та громадянської свідомості.</p>

Тематичний план вивчення дисципліни

РОЗДІЛ І. Теоретичні засади методики використання сучасних технологій навчання географії

Тема 1. Поняття про технології навчання

1. Історія виникнення і розвитку технологічного підходу до навчання
2. Поняття «технології»
3. Основні компоненти педагогічної технології
4. Основні методологічні вимоги до педагогічної технології
5. Специфіка навчальних технологій

Тема 2. Систематизація технологій навчання географії

1. Класифікація сучасних педагогічних технологій
2. Сучасні технології навчання географії
3. Традиційні технології навчання
4. Нові технології навчання.

РОЗДІЛ ІІ. Методичні особливості використання сучасних технологій навчання географії

Тема 3. Технологія проблемного навчання.

1. Історія виникнення технології.
2. Концептуальні положення. Мета і завдання.
3. Зміст технології.
4. Вимоги до педагога.

Тема 4. Інтерактивні технології

1. Історія вивчення інтерактивного навчання.
2. Поняття інтерактивні технології.
3. Сутність інтерактивного навчання.
4. Переваги і недоліки інтерактивного навчання.

Тема 5. Ігрові технології.

1. Структура ігрових технологій.
2. Реалізація ігрових прийомів і ситуацій.
3. Основні принципи організації гри.
4. Види ігрових технологій та методика їх проведення.

Тема 6. Групові технології.

1. Історія виникнення технології.
2. Концептуальні положення.
3. Зміст технології.
4. Форми групової навчальної діяльності на різних етапах уроку.
5. Вимоги до педагога.
6. Види групових технологій та методика їх проведення.

Тема 7. Технологія модульного навчання географії.

1. Сутність модульного навчання.
2. Основні підходи до організації навчального процесу у системі модульного навчання.
3. Переваги модульного навчання.
4. Структура модульного навчання.
5. Принципи і правила модульного навчання.
6. Зміст і організація модульної технології навчання.
7. Складання модульних програм.

Тема 8. Нові інформаційні технології навчання та ГІС технології.

1. Основні завдання нових інформаційних технологій навчання.
2. Комп'ютер як засіб навчання.
3. Технологія комп'ютеризованого навчання географії.
4. Використання ЕОМ та ГІС у педагогічному процесі.
5. Методичні настанови у розробці навчальних програм.

Політика дисципліни

Вивчення навчальної дисципліни потребує: підготовки до практичних занять; роботи з інформаційними джерелами, опрацювання рекомендованої основної та додаткової літератури, самостійної роботи, виконання тестових завдань.

Підготовка та участь у практичних заняттях передбачає: ознайомлення з програмою навчальної дисципліни, питаннями, які виносяться на заняття з відповідної теми; вивчення конспекту лекцій, а також позицій, викладених у підручниках, монографічній та іншій науковій літературі тощо.

Результатом підготовки до заняття повинно бути змістовне володіння здобувачем вищої освіти матеріалом теми, якій присвячено відповідне заняття, а саме знання: понятійно-термінологічного апарату дисципліни; володіння знаннями теоретичних запитань кожної теми та вміння використання їх на практиці. Розв'язання практичних завдань повинно як за формою, так і за змістом відповідати вимогам, що висуваються до вирішення відповідного завдання, свідчити про його самостійність, відсутність ознак повторюваності та плагіату.

На практичних заняттях присутність здобувачів вищої освіти є обов'язковою, важливою також є їх участь в обговоренні всіх питань теми. Забороняється запізнюватись на навчальні заняття та пропускати їх без поважних причин. Пропущені заняття мають бути відпрацьовані на консультаціях. Це ж стосується й студентів, які не виконали завдання або показали відсутність знань з основних питань теми. Здобувач вищої освіти повинен дотримуватися навчальної етики, поважно ставитися до учасників процесу навчання, бути зваженим, уважним та дотримуватися дисципліни й часових (строкових) параметрів навчального процесу. Під час контрольних заходів забороняється використовувати джерела інформації, усні підказки, письмові роботи інших осіб, друковані книги, методичні посібники, телефони, планшети. Забороняється користування мобільним телефоном, планшетом чи іншими мобільними пристроями під час заняття в цілях не пов'язаних з навчанням.

Академічна добросесність

Академічна добросесність. Очікується, що роботи студентів будуть їх оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел списування, втручання в роботу інших студентів становлять приклади можливої академічної недобросесності.

Неприпустимо надавати для оцінювання письмову роботу, підготовлену за участю інших осіб. Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі студента є підставою для її незарахування викладачем, незалежно від масштабів plagiatu чи обману.

Система оцінювання та вимоги

Поточний контроль навчальних досягнень здійснюється протягом семестру на лабораторних заняттях. Результати (кількість набраних балів) фіксує викладач.

Використовуються такі форми поточного опитування: усна відповідь за лекційними матеріалами, тестування, контрольна робота з відкритими питаннями, заслуховування повідомлень студента з довідковою інформацією, реферати, створення презентації з її обов'язковим показом та повідомленням, участь у обговоренні питань для контролю знань на лабораторних заняттях.

Поточний контроль відображає поточні навчальні досягнення студента в освоєнні програмного матеріалу дисципліни і спрямований на необхідне корегування самостійної роботи студента. Сюди входить: методи усного контролю – бесіда, розповідь, доповідь студента, роз'яснення, відповіді на запитання. Усний контроль проводиться майже на кожному занятті в індивідуальній, фронтальній або комбінованій формі. Викладач розробляє чіткі критерії оцінювання всіх видів навчальної роботи у комплексному контролі знань, доводить їх до відома студентів на початку вивчення навчальної дисципліни. Результати поточного контролю є складовою визначення підсумкової оцінки і враховуються при визначенні підсумкової оцінки з даної дисципліни. До поточного контролю також відноситься виконання практичних завдань, бали за які враховуються у підсумкову оцінку.

При контролі виконання завдань, які винесені для самостійного, опрацювання, оцінці підлягають: самостійне опрацювання тем в цілому чи окремих питань; вміння застосовувати теоретичні знання при виконанні практичних завдань; написання рефератів; підготовка доповідей, презентацій тощо. Результати самостійної роботи фіксуються в журналі обліку роботи викладача. Бали, набрані студентом за виконання завдань з самостійної роботи, додаються до суми балів, набраних студентом з інших видів навчальної роботи з дисципліни.

Вид контролю – екзамен. Екзамен проводиться після вивчення всього навчального курсу. Якщо студент виконав всі завдання практичних занять, звітував про результати самостійної роботи, написав підсумкову контрольну роботу, то він одержує відповідні бали за перераховані види роботи (не менше 35 балів) і допускається до здачі екзамену. На екзамен виділяється 25 балів. Екзамен проводиться згідно графіку та проходить в усній, або письмовій формі за билетами, або у вигляді тестування. Питання до підготовки до екзамену студент може отримати на кафедрі загальної та регіональної географії. Явка на екзамен студентів обов'язкова.

Для студентів заочної форми навчання підсумковий контроль проводиться в період заліково-екзаменаційної сесії за обов'язкової присутності студента. Для складання підсумкового контролю студентами заочної форми навчання розробляються тести або контрольні роботи з відкритими питаннями. До підсумкової оцінки включається виконання самостійної роботи студента, яку він отримав під час попередньої сесії. Форма проведення: письмово-усна.

Критерії оцінювання результатів навчання

Бали	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	глибоко і міцно засвоїв програмний матеріал; вичерпно, послідовно, грамотно і логічно його викладає. Прогнозує і передбачає подальший хід явища, описує можливі наслідки, результати, що випливають з наявних даних. На основі проблемної ситуації, виділяє проблему, конструює гіпотези і перевіряє їх. При цьому студент не має утруднень при відповідях на видозмінені завдання, вільно справляється із класифікаціями, типологіями та іншими видами застосування знань, показує знайомство з монографічною літературою, правильно обґруntовує прийняті рішення, володіє різnobічними навичками і прийомами виконання практичних робіт, володіє в повному обсязі специфічним поняттєво-термінологічним апаратом.
82-89	твердо знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його; який не допускає суттєвих неточностей у відповідях на питання, правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, впевнено володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання, коректно встановлює причинно-наслідкові зв'язки.
74-81	знає програмний матеріал, грамотно й по суті викладає його, але допускає деякі неточності під час відповіді; правильно застосовує теоретичні положення при вирішенні практичних питань і задач, володіє необхідними навичками і прийомами їх виконання. Самостійно відтворює знання з елементами перетворення. Застосовує їх у видозміненій, але близькій до типової ситуації, однак потребує допомоги викладача. Дає свою власну інтерпретацію матеріалу (пояснення, короткий виклад). Уміє встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, здійснює перенесення дій.
64-73	має знання лише основного матеріалу, але не засвоїв його окремих деталей, допускає неточності, недостатньо правильні формулювання, порушення послідовності у викладі програмного матеріалу і відчуває утруднення при виконанні практичних робіт і розв'язанні задач.
60-63	самостійно відтворює інформацію та застосовує її у типовій ситуації, але при цьому виявляє невпевненість у своїх діях. На основі фактів робить висновки, але за допомогою викладача, намагається зробити звіт про виконані дії.
35-59	не знає більшої частини програмного матеріалу, допускає суттєві помилки; не володіє у достатньому обсязі поняттєво-термінологічним апаратом науки; невпевнено, із помилками виконує практичні завдання; не вміє наводити приклади із життя та встановлювати причинно-наслідкові зв'язки; відтворює інформацію лише на основі зовнішньої підказки.
1-34	має загальне уявлення про навчальну дисципліну, знання програмного матеріалу носить фрагментарний характер, відповіді на запитання дає «так» чи «ні».

Розподіл балів, які отримують студенти для екзамену

Поточний контроль								Разом	Сума	Підсумковий (екз.)	Загальна сума
РОЗДІЛ 1		РОЗДІЛ 2									
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8				
5	5	5	10	5	5	5	10	50	75	25	100
Самостійна робота											
5	2	3	2	3	2	3	5	25			

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Рекомендована література та інформаційні ресурси *Основні*

1. Авторські педагогічні технології в освітньо–виховному середовищі вищої школи: Колективна монографія. – Вінниця, ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015 р. – 180 с.
2. Антонова О.Є. Педагогічні технології та їх класифікація як наукова проблема // Сучасні технології в освіті. Ч. 1. Сучасні технології навчання : наук.-допом. бібліогр. покажч. Вип. 2 / НАПН України, ДНПБ України ім. В.О. Сухомлинського ; [упоряд.: Філімонова Т. В., Тарнавська С.В., Орищенко І. О. та ін.; наук. консультант Антонова О.Є.; наук. ред. Березівська Л.Д.]. – Київ, 2015. – С. 8-15.
3. Інноваційні освітні технології: навчально-методичний посібник / упорядник Л.М. Прокопів. - Івано-Франківськ, 2020. –172.
4. Лаврук М. М. Методика навчання географії: практична і самостійна робота студентів : навчально-методичний посібник. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2015. – 136 с.
5. Михайліченко М.В., Рудик Я.М. Освітні технології: навчальний посібник. – К.: ЦП «КОМПРИНТ», 2016 – 583 с.

6. Назаренко Т. Г. Методика навчання географії України в загальноосвітніх навчальних закладах (особливості навчання) / Т. Г. Назаренко. – Х.: ВГ «Основа», 2016. – 112 с.
7. Прокопенко І. Ф. Педагогічні технології в підготовці вчителів : навчальний посібник / кол. авторів; за ред. І.Ф.Прокопенка. 3-е вид., допов. і переробл. Харків: ХНПУ, 2018. 457 с.
8. Янкович О., Беднарек Ю., Анджеєвська А. Освітні технології сучасних навчальних закладів: нач.-метод. посіб. Тернопіль : ТНПУ, 2015. 212 с.
9. Янкович О. І. Освітні технології сучасних навчальних закладів: навчально методичний посібник / О. Янкович, Ю. Беднарек, А. Анджеєвська. – Тернопіль : ТНПУ ім В. Гнатюка, 2015. – 212 с.

Допоміжна

1. Жемеров О.О. Сучасні технології навчання географії України: Метод. посіб. для студ.-географів ВНЗ / О.О. Жемеров, В.М. Блазун. – Харків: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2014. – 32 с.
2. Кобарський М. Інтерактивні технології на уроках географії. Краєзнавство. Географія. Туризм. 2013. №3. С. 9–11.
3. Король О. М., Корнус О. Г., Корнус А. О., Данильченко О. С. Особливості підготовки майбутніх бакалаврів географії засобами геоінформаційних технологій // Актуальні питання природничо-математичної освіти. 2020. Випуск 2(16). С. 138-146. DOI 10.5281/zenodo.4890971
4. Король О.М., Корнус О.Г., Корнус А.О., Данильченко О.С. Використання інформаційно-комунікативних технологій на уроках географії в умовах дистанційного навчання // Актуальні питання природничо-математичної освіти : зб. наук. праць. Суми : СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2021. Випуск 1 (17). С. 177-188. DOI 10.5281/zenodo.4890971.
5. Мостіпака Т. П. Інтерактивні технології у викладанні природничих дисциплін. Модернізація вищої освіти в Україні та за кордоном: збірник наукових праць / за заг. ред. д.п.н., проф. С. С. Вітвицької, к.п.н., доц. Н. М. Мирончук. Житомир: ЖДУ, 2014. С. 143–148.
6. Самойленко В.М., Топузов О.М., Вішнікова Л.П., Діброва І.О. Дидактика географії : монографія (електронна версія) / В.М. Самойленко, О.М. Топузов, Л.П. Вішнікова, І.О. Діброва. – К.: Ніка-Центр, 2013.
7. Смірнова І. Інтерактивні технології як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності учнів на уроках географії. Рідна школа. 2014. № 10. С. 56–59.
8. Сучасні технології навчання географії в школі: Навч.-метод. посіб. / За ред. С.Г. Коперніка. – К. : Страфед-2, 2000. – 320 с.
9. Чепіль М.м. Педагогічні технології : навч. посіб. /М.м.Чепіль, Н.З. Дудник. – К.: Академвидав, 2012. – 224 с.

Інформаційні ресурси

1. Освітній портал // www.osvita.ua
2. Міністерство освіти і науки // www.mon.gov.ua